

De

Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / G.J. van Middelkoop

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN 1260

G.J. van Middelkoop

Onze saamhorigheid bewaren

MEDITATIEF 1265

A.J. Minnema

Ik wist het niet

WANDELEN
MET GOD 1267

B. Luiten

God is Licht

UIT ALLE VOLKEN 1269

W.M. Bakker

Gevangenis

SAMENLEVING 1270

J. Westert

Een dienstbare overheid,
een reactie

LIED VAN DE WEEK 1272

J. Smelik

Lied 368: Als God ons huis
Zijn gunst onthoudt

en verder...

Persberichten

Uit de kerken

Meegelezen

ONZE SAAMHORIGHEID
BEWAREN

Hoe gaan wij om met de vragen en tegenstellingen vandaag? Dreigt er een zekere radicalisering te groeien? Moeten wij ons niet allemaal inspannen om - zonder iets toe te dekken - de dingen in de juiste proporties te blijven zien? Dat zijn de vragen die rezen bij de toespraak die dr P. van Gurp hield op de jaarvergadering van Reformanda op 75 april. In Kerkelijk leven van 17 juni maakte ik bezwaar tegen zijn diagnose van de kerkelijke situatie van vandaag. De kern daarvan was, dat de mensen zelf willen bepalen welke weg zij willen gaan, Dat je moet spreken over valse profeten binnen de kerk, die profeteren uit kun eigen hart. Dat gaat naar mijn mening te ver.

Elkaar serieus nemen

Ds Van Gurp reageerde in Reformanda op 28 juni. 5 en 19 juli. Hij waardeerde liet, dat zijn toespraak serieus genomen wordt en onderwerp van bespreking uitmaakt. Te weinig wordt immers de moeite genomen om te luisteren als Reformanda argumenten aanvoert uit Schrift en belijdenis. En dat **niet** alleen in de kerkelijke pers, maar ook in de onderlinge omgang van gemeenteleden. Er komt **heel**

weinig reactie. Soms is er zelfs sprake van negéren en dood-zwijgen. Wanneer **we** elkaar aanspreken op Schrift en belijdenis, met serieuze argumenten, zullen we naar elkaar moeten luisteren. Over en weer. Gebeurt dat niet, dan wordt de gemeenschap der heiligen verstoord.

Het ene verschil is het
andere niet

Ds Van Gurp gaat in zijn reactie in op vier punten. Allereerst:

Ook hij wil elkaar vast houden en blijven zoeken. Ook hij vindt: wij behoren hij elkaar. Maar hij vindt mijn spreken over saamhorigheid-ondanks-verschillen te algemeen. te vaag. Het is toch niet zo. dat er saamhorigheid is ondanks welk verschil dan ook. Je moet wel aangeven om welke verschillen het gaat.

Meer dan eens heeft ds Van Gulp er op gewezen dat de Here ons in zijn Woord oproept inschikkelijk te zijn. volgens zijn vertaling van Filippenzen 4:5. Zo kunnen er ontwikkelingen zijn in de kerk. die je een verkeerde kant ziet uitgaan. zoals bijvoorbeeld de liturgische vernieuwing. 'Maar als we niet kunnen zeggen dat zo'n vernieuwing in strijd is met de Schrift en dus ook door

de Here verboden wordt, zullen we ons moeten schikken. hoe moeilijk dat ook kan zijn.' Bij zulke verschillen zullen we elkaar moeten vasthouden en naar elkaar luisteren. 'Maar die inschikkelijkheid mag er niet zijn wanneer het gaat om zaken, die duidelijk ingaan tegen Gods Woord en de belijdenis. Ik noemde al de narratieve prediking. Ik voeg er aan toe de ontwikkeling binnen de kerken van een ruimere praktijk van zondagsrust, waarvoor men zich beroept op het synodebesluit inzake het vierde gebod. Daarvan moet niet gezegd worden: saamhorigheid ondanks verschillen. En ik noemde in mijn referaat meer zaken, die of strijden met Schrift en belijdenis Of de kerken in een verkeerde richting voeren. Die zaken moeten in de kerkelijke weg aan de orde gesteld worden.'

Goede bedoelingen?

Daarna schrijft ds Van Gulp: 'De Reformatie wijst er verder op dat we in onze discussies moeten uitgaan van de goede bedoelingen van degenen met wie we van mening verschillen.' Hij vindt dat dit vanzelfsprekend moet zijn. 'Maar ook hier past toch weer de nodige nuchterheid. Heel wat ketterijen in de loop van de kerkgeschiedenis werden toch echt wel uitgebracht met de goede bedoeling om de waarheid te dienen en daarmee de kerk te zuiveren.' Dat vraagt erom, dat we wel rekening houden met goede bedoelingen, maar toch duidelijk stellingnemen tegen wat we als dwalingen zien. En dat niet alleen maar in de vorm van vragen. Het is modicus om vooral niet stellig te spreken en te komen tot een veroordelen. Die weg moeten we toch niet op? Ambtsdragers en wie voorlichting geven in de pers hebben toch ook de plicht valse leer en

dwaling af te wijzen en te weren. zoals we hebben vastgelegd in artikel 55 van de Kerkorde en in de ondertekeningsformulieren voor dominees en ouderlingen? Daarom kan ds Van Gulp er ook niet mee instemmen, dat we eerder zouden moeten uitgaan van onzekerheid en twijfel dan van een bewuste dwaling. Bij gemeenteleden kan zo iets aan de orde zijn. 'En dan past zeker geduld en zachtmoedigheid om elkaar te onderwijzen en op het rechte pad te brengen of te houden'. Maar bij ambtsdragers ligt dat anders. Zij moeten dwalingen kunnen beoordelen en ze moeten waken voor de zuiverheid van de leer in de gemeente. 'En dat geldt nog meer voor ambtsdragers die op de meerdere vergaderingen besluiten moeten nemen die de koers van de kerken gaan bepalen.' En als je gaal voorlichten in de pers, heb je toch ook de bedoeling om de weg te wijzen en de koers uit te zetten?

Eenheid door waarheid

Het is mooi om op te roepen tot vrede in de kerk, zegt ds Van Gulp in de derde plaats. Maar we moeten goed beseffen dat de vrede in de kerken alleen gediend wordt door te blijven in de waarheid. Die waarheid trouw te belijden en tegelijk ook te verdedigen. 'De vrede en de eenheid worden niet gediend door alleen maar lieflijke en vaderlijke en goedbedoelde vermaningen tot vrede en eensgezindheid en verder niet.' Paulus roept de Filippenzen op tot vrede en eenheid in de gemeente die gegrond is op de gehoorzaamheid van de gemeente aan het Woord van de Here (2:12). 'In een moeilijke situatie van strijd in de gemeente over werkelijk fundamentele zaken van Schrift en belijdenis, moet vóór alles dan ook de gehoorzaamheid aan Gods

KERNREDACTIE
DRS. G. J. VAN MIDDELKOOP,
PROF. DR. B. KAMPHUIS

OVERIGE REDACTIELEDEN:
DR. E.A. DE BOER, DRS. B. BOS,
DRS. A.L. Th. DE BRUISNE,
DRS. I.D. HAARSMAN, DRS. P. HOUTMAN,
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES.

MEDEWERKERS:
J. J. D. BAAS, J. M. DE JONG,
DRS. R. S. VAN DER LUGT,
OR. J. SMELEK, DRS. H. VELDMAN

REDACTIE-ASSISTENT
H. PRINS, Meulenbeldlaan 159, 7602 XK Almelo,
tel. 0546-870843 E-mail reformatie@wxs.nl

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen

UITGEVER
Print Media bv, Bedum, Technische Realisatie
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES
Scholma Druk, postbus 7, 9780 AA Bedum
Telefoon 050 - 3013636 Fax: 050 - 3012732
(O v v Reformatie)
E-mail reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank 66 30 97 620

ABONNEMENT
f 92,50 per jaar Studenten f 77,- per jaar
(binnenland), f 179,- per jaar (buitenland, zeepost)
Opzegging dient 1 maand voor he: verstrijken van het lopende jaar te geschieden

Losse nummers f 2,50 (incl. Porto).
De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralectah
Tel. (0521) 515946

ADVERTENTIES.
Prijs. f 0.95 per mm Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen

ISSN 0165-5191

Woord **gevraagd** worden. Dat is de enige weg **tot** ware eenheid.' Dan moet je niet zonder meer vragen om vertrouwen in elkaar. En als de apostel spreekt over valse profetie binnen de kerk, dan mag je dat toch ook voor vandaag doorgeven? Mocht ds Van Gurp dan niet schrijven: 'Er **zijn** mensen in de kerk, zo lezen we, die telkens weer wat nieuws willen, zoals ze dat zelf uitdenken en graag willen'? Wie zou willen beweren, dat we die waarschuwing gelukkig voor onze situatie kunnen negeren?

Bazuin en strijd

Tenslotte zegt ds Van Giirp, dat De Reformatie nu in de praktijk van haar voorlichting maai moet laten zien, dat ze **het** niet bij mooie oproepen laat, maar ook feitelijk de waarheid **zal** verdedigen waar die wordt bedreigd. 'Nu komt **het** er wel op aan wat De Reformatie gaat doen met wat wij genoemd hebben als zorgelijke ontwikkelingen. Van harte hopen we dat De Reformatie het voortouw zal nemen en deze zaken gaat bespreken. En dan vooral op **zo'n** manier, dat de bazuin een helder geluid zal geven. En dan niet in de zin van: de een denkt ei, zo over en de ander ziet het weer anders. Maar echt alleen op grond van Schrift en belijdenis.'

Instemming en teleurstelling

Tot zover ds Van Gurp. In zijn reactie zegt hij meer dan eens, dat hij denkt dat ik het toch wel met hem eens zal zijn. En met veel vaai wat hij zegt stein ik ook graag in:

- * Er kunnen verschillen zijn, die de saamhorigheid stukbreken.
- * Goede bedoelingen houden nog niet in dat bepaalde opvattingen juist zijn.
- * **Je** mag niet vragen om ver-

trouwen in elkaar zonder meer.

- * Echte onderlinge eenheid is geworteld in gehoorzaamheid aan de waarheid.

Over deze punten zijn we het van harte eens. Toch stelt de reactie van ds Van Gurp mij teleur. En blijf ik grote moeite houden met zijn stellingname. Inzake de aard van de verschillen, de onderlinge eenheid en **valse** profetie in de kerk. Op elk van deze punten ga ik hieronder in.

Saamhorigheid waarin?

Als je praat met broeders en zusters die denken zoals in Reformanda wordt geschreven, kan het soms wel eens moeilijk zijn elkaar goed te begrijpen en te bereiken. Maar veel overheersend dan dit gevoel is **het besef, dat we ondanks verschillen hij elkaar horen en ten diepste één zijn in het geloof**. Soms zijn er misverstanden, soms verschillen van inzicht of taxatie. Toch blijkt er ook alle reden om elkaar te blijven vertrouwen. En zo samen te zoeken naar de wil van de HERE voor deze tijd.

Dat schreef ik op 17 juni. Ditmaal heb ik één zin cursief laten zetten: **het besef, dat we ondanks die verschillen hij elkaar behoren en ten diepste één zijn in het geloof**. Ds Van Gurp vat dat op als een saamhorigheid zonder meer en vertrouwen in de goede bedoelingen van mensen in de kerk. Zo verstaal hij mij verkeerd. Als we grondig met elkaar doorpraten, blijkt op het diepere niveau echte eenheid **in** het geloof en bereidheid tot gehoorzaamheid aan Gods Woord en tot correctie van eigen gedachten. En dat is meer bepalend voor de onderlinge saamhorigheid dan verschillen over concrete punten. Die verschillen vragen om verder doorspreken - en hopelijk komen we daar **ook** ooit -

maar er ligt niet zoveel klem op als wanneer je daarin **een** fundamenteel uiteengaan ziet. En naar **mijn** inzicht is, **bij** alle zorgen die je kunt hebben, **dáár**van vandaag geen sprake.

Ook ds Van Gurp vindt, dat we bij elkaar behoren. Tegelijkertijd lijkt **hij** bepaalde verschillen zo zwaar op te vatten dat ze de saamhorigheid opbreken omdat de gehoorzaamheid aan Gods Woord in geding is. Ook vandaag kan er sprake zijn van valse profetie en een voorop zetten van eigen gedachten en wensen. Wel maakt hij nu verschil tussen dingen die je de verkeerde kant ziet uitgaan maar die niet in strijd zijn met de Schrift en die ook niet door de Here verboden worden (zoals allerlei liturgische vernieuwingen). En aan de andere kant zaken die duidelijk ingaan tegen Gods Woord en de belijdenis (zoals de narratieve prediking, en de ruimere praktijk van zondagsrust). Dat is winst, omdat In de toespraak op de jaarvergadering van Reformanda alle mogelijke dingen, 'waarover we telkens weer allerlei berichten horen en lezen', op één hoop werden gegooid als zorgelijke ontwikkelingen die te duiden waren als symptomen van een ernstige ziekte.

Niet alle veranderingen gaan dus in tegen Gods Woord. Dat geeft ruimte voor een meer ontspannen gesprek **over** de wenselijkheid en de juistheid van bepaalde ontwikkelingen. En oog voor nuancering: het ene punt **is** van groter gewicht dan het andere.

Aard van de verschillen

De vraag is dus nu: war is de **aard** van de verschillen? Zijn het zaken waarover je de wenkbrauwen kunt fronsen en die bedenkingen oproepen? En waarover we stevig met elkaar in **de** weer moeten, met het gebed, **dat** God

ons ook daarin duidelijkheid zal willen geven {Fil. 3:16)? Of hebben **we** het over een omzetten van wissels. waardoor de trein op een ander spoor gaat rijden? De narratieve prediking vraagt mijns inziens om een kritisch doorspreken. maar behoort vooralsnog tot de eerste categorie. Een aanvechtbaar synodebesluit op een belangrijk punt kan tot het tweede leiden. wanneer het ondanks gerechtvaardigde bezwaren niet wordt gecorrigeerd. Het is goed. dat wij het synodebesluit over de **zondag** kritisch bekijken. Wat ds Van Gorp daarover heeft geschreven. heeft mij er nog niet van overtuigd. dat Leusden hierin ongehoorzaam is geweest aan Gods Woord. Ik hoop dat doorgaande discussie ons hierin verder brengen kan. Maar zelfs als een synode een verkeerd besluit neemt. is daar nog alle reden om op basis van de fundamentele eenheid die we samen hebben elkaar te zoeken. te werven en te overtuigen. En in dat raam ook naar herziening te werken. En dat in tiet besef. dat er niemand is - ook geen kerkelijke vergadering - hij wie zijn kijk **op** de dingen niet door een wolkje onwetendheid wordt beperkt. om met Calvijn te spreken.

Onderlinge eenheid

In de tweede plaats: 'De Reformatie wijst er verder op dat we in **onze** discussies moeten uitgaan van de goede bedoelingen van degenen met wie we van mening verschillen'. schrijft **ds** Van Gorp. **Deze** weergave en de conclusies die eruit getrokken worden zijn aanvechtbaar. Goede bedoelingen zijn fijn en geven hoop dat we het eens kunnen worden. Maar uiteindelijk zijn ze niet doorslaggevend voor het aanvaarden van het standpunt van de ander. Terecht is er daarom vaak op gewezen. dat we aan goede bedoelingen nog niet

zoveel hebben. Ik heb daarvoor ook geen pleidooi gevoerd. Mijn artikel bestond dan ook niet uit 'alleen maar lieflijke en vaderlijke en goedbedoelde vermaningen tot vrede en eensgezindheid en verder niet.' En ik heb evenmin gevraagd om vertrouwen in elkaar zonder meer.

Wat dan wel? Mijn grondovertuiging is. dat **wc.** hij alle vragen en punten van verschil die eizijn. op het diepere niveau het nog steeds fundamenteel eens zijn met elkaar. Daarom maak ik bezwaar tegen een dreigende radicalisering **en** stel ik de **vraag**. of we ons **niet** allemaal moeten inspannen om. zonder iets toe te dekken. de dingen in de juiste proporties te blijven zien. Daarmee zijn mijns inziens de vrede en de eenheid gediend. En zijn we gehoorzaam aan **Gods** Woord. inhoudelijk en ook **wat** de onderlinge omgang betreft. Concreet betekent dit. dat je. wanneer een preek of artikel vragen oproept. daar niet meteen de verst mogelijke consequenties in hoort **of** leest. maar daar eerst vragen over **stelt**. Zonodig kan een **veroordeling** later altijd nog. Ik blijf er dan ook bij. dat we ons vooral moeten laten leiden door wat we lezen in de brief aan de Hebreëen: **bij** onzekerheid en twijfel. hij vragen en ontvankelijkheid voor allerlei 'wind van leer' (Ef. 4:14) op elkaar letten en elkaar bij de les houden. Zodat we niet achteruitgaan. maar dat wat kreupel is weer geneest en we weer samen verder lopen op het goede pad. Ds Van Gorp vindt dit helang-ijke gegevens. waarmee we rekening moeten houden. Maar concreet vindt hij. dat dit wel van toepassing kan zijn op gemeenteleden. maar niet op ambtsdragers van wie leiding mag worden verwacht. Het zou mooi zijn als het anders **was**. maar ik denk. dat dit soort moeiten ook ambtsdragers en kerkelijke vergaderingen par-

ten spelen. En ik denk ook. dat de zwakke punten die in de brieven aan de zeven gemeenten worden genoemd niet alleen gemeenteleden. maar ook de ambtsdragers raken. Toch klinkt ook daar de oproep: wees **wakker** en versterk liet overige dat dreigde te sterven (Op. 3:2).

Valse profetie?

Als derde punt: Mijn grootste moeite met het referaat **van** ds Van Gorp zat hem daarin. dat hij **als** wortel van de zwakke en zieke plekken in het kerkelijk leven van vandaag aanwijst. dat de mensen zelf willen bepalen welke weg zij willen gaan. Dat hij daarbij spreekt over valse profeten binnen de kerk. die profeteren uit hun eigen hart. En dan aan het **slot** de vraag stelt: waar blijft de rechtvaardige. wanneer de fundamentele vernield worden? Deze diagnose gaat mijns inziens zakelijk en broederlijk te ver. Het lijkt erop. dat je in de kerken te maken licht met valse profeten en enkele overgebleven Elia's. 'Zo **kun** je dat wel eens denken in je eigen plaatselijke kerk'. Graas had ik gezien dat ds Van Gorp hier op teruggekomen was. Hij schrijft nu toch **zelf** ook: 'We behoren bij elkaar.'?

In zijn reactie zwakt hij zijn eerdere opmerkingen wel **wat** af. In eerste instantie wees hij aan dat de apostel in 1 Timotheus 3 spreekt over valse profetie binnen de kerk. 'Ik gaf weer wat de apostel zei over de tijd van Timotheus en impliciet over de laatste dagen. dat is ook onze tijd. Mag ik die waarschuwing niet doorgeven?'

Ik las **het** betoog van 15 april zo: wat is de diepste achtergrond van de ontwikkelingen in de kerken en de besluiten van de laatste synode? De verschillende elementen zijn geen losse incidenten. Het **zijn** symptomen van een ziekte. Om te bepalen welke

kwaal het is, moeten we niet te rade gaan bij sociologische onderzoeken en dergelijke. We moeten luisteren naar wat de Here te zeggen heeft.

In 1 Timotheus 3 stelt de Here Zelf de diagnose en wijst ons aan wat ten diepste de mensen drijft. Het gaat dan niet alleen over de mensen in de tijd van Timotheüs, maar het gaat ook over onze tijd. Paulus heeft het dan over zelf-zuchtige mensen, die kennelijk binnen de kerk zijn. Hier worden valse profeten aangewezen binnen de kerk. Zij profeteren uit hun eigen hart. Ze willen telkens weer wat nieuws, zoals ze dat zelf uitdenken en graag willen. De secularisatie gaat de kerk beslist niet voorbij. En dan volgen een opsomming van een aantal ontwikkelingen in de kerk en een rijtje besluiten van Leusden.

Als in dit betoog al niet duidelijk wordt bewéerd, dat we vandaag te maken hebben met valse profetie in de kerken, dan wordt toch op zijn minst een sterke suggestie gedaan. Ik had graag gezien, dat ds Van Gurp de bewering of suggestie ondubbelzinnig had gecorrigeerd. Als zijn betoog niet meer wilde zijn dan het doorgeven van een waarschuwing, zoals hij nu stelt, dan kan het niet gebracht worden als een duidelijke diagnose van een ernstige kwaal. En dat wilde het wel zijn. De kerkelijke samenleving zal ermee gebaat zijn als di Van Gurp hierop zonder reserves terugkomt.

Wat doet De Reformatie?

Ik vat mijn standpunt samen:

- * bij de huidige verschillen van inzicht is geen sprake van een fundamenteel uiteengaan, waarbij de gehoorzaamheid aan Gods woord in geding is;
- * we zijn ten diepste één in geloof, wat de verschillen in kleinere proporties doet zien;
- * we moeten daarom broeders

en zusters die ons in de kerk gegeven zijn niet kwalificeren als mensen die hun eigen hart volgen en onszelf niet in een Eliapositie zien, waarin de rechtvaardige nog maar weinig kan doen.

De Reformatie gaat hij haar voorlichting en bijdragen tot opnieuvorming van deze opvattingen uit. Ze doet dat anders dan de beide andere kerkelijke opiniebladen, Reformanda en Nader Bekeken. Anders soms qua onderwerpen die zij aansnijdt, anders ook qua aanpak. Tot dusver konden we zeggen: het ene blad legt het accent hier, het andere de nadruk daar, maar elk staat van harte voor de leer van Schrift en belijdenis. Zo konden we het niet zo lang geleden ook nog in Reformanda lezen.

Wat betreft de aanpak van De Reformatie: ze reikt bouwstenen aan voor meningsvorming en standpuntbepaling en wil helpen te komen tot een doordachte overtuiging voor geloof en leven. Op basis van de Bijbel en in trouw aan de gereformeerde belijdenis wil ze inspelen op de situatie en de vragen van vandaag. Ze geeft ruimte aan verschillende benaderingen binnen de bandbreedte van de gereformeerde overtuiging. Daarbij zoekt ze naar een gereformeerde koers en onderlinge samenbinding. En naar versterking van het geloof van mensen die vandaag gereformeerd mogen en willen zijn. Wier confessie geen papieren erfenis is, maar een levend belijden in de hedendaagse situatie, in verbondenheid met de traditie van de kerk der eeuwen.

Wat betreft de onderwerpen die De Reformatie behandelt: we kunnen het niet ieder naar de zin maken, maar niemand kan zeggen dat ons blad ook de laatste jaren niet op diverse belangrijke

punten de waarheid heeft verdedigd waar zij werd bedreigd. Maar ons agendum wordt niet bepaald door wat in de optiek van Reformanda de aangelegene punten zijn. Dat hangt natuurlijk ook daarmee samen, dat wij niet instemmen met haar diagnose.

Wel kopen we mogelijkheden te vinden over verschillende synodbesluiten iets te schrijven. Een bijdrage van ds Van Gurp over de zondagsrust is welkom. Maar dan wel als een bijdrage in een gesprek dat naar wij hopen zal leiden tot meer eensgezindheid. Dat betekent niet dat het gesprek vrijblijvend is en de discussie oeverloos. We zoeken immers naar gereformeerde koersbepaling. En we doen dat met de mogelijkheden die we vandaag hebben.

In dit artikel heb ik een aantal dingen willen verduidelijken.

Voor een deel was het ook een herhaling van dingen die ik op 17 juni al schreef, maar die in de reactie van ds Van Gurp onvoldoende werden gehonoreerd. Ik hoop van harte dat hij en zijn lezers een ander grondig willen overwegen en dat onze saamhorigheid weer groeien mag.

Drs. G.J. van Middelkoop is oud-conrector van de Gereformeerde Scholengemeenschap te Rotterdam en oud-rector van de Gereformeerde Scholengemeenschap te Amersfoort

meditatief

*Betoont **gij** u **slap** ten dage der benauwdheid,
dan komt uw kracht in het nauw.
Red hen die ten dode gegrepen zijn,
wend u niet af van hen die **ter** slachting wankelen.
Wanneer **gij** zegt: Zie, wij wisten dit niet –
zal Hij, die de harten doorzoekt, hef niet merken,
en Hij, die op uw **ziel** lef, het niet weten,
en de mens naar **zijn** doen vergelden?*

(Spreuken 24: 70-12)

Dag nieuws?

Lekker, in de vakantie even zonder televisie. Geen journaal of actualiteitenrubrieken. Ook **ons** dagblad laten wij niet overkomen naar **ons** vakantieadres. Nee we willen ons niet onttrekken **aan** wat er in de wereld gebeurt. **Af** en toe kopen we een krant. Maar we lioeven in de vakantie niet persé op de hoogte te blijven van alle ontwikkelingen in kerk en maatschappij.

Wij leven in een informatiecultuur. Alle ellende ligt op onze stoep. En we raken afgestompt. **We** sluiten ons er voor af. Want je kunt alles niet op je nek nemen. Door alle persactiviteiten kunnen we steeds moeilijker zeggen: "Daar wisten we niets van." Terwijl we dat wel graag willen. We wenden het liefst ons hoofd af. Maar dat **is** nier wijs, zegt onze Leraar.

A.I.O's aangesproken

Deze Leraar spreekt eerst a.i.o's aan. Ambtenaren in opleiding. (Of ambtsdragers in opleiding?) Jonge mensen die opgeleid wor-

den **voor** een leidinggevende functie aan het **hof** of in de rechtbank. Zij krijgen in het allerlei mensen en situaties te maken. Ook met mensen in grote nood. Het kan er hun loopbaan om spannen. Hoe gedraag je je dan? Wees wijs, zegt de Leraar. Wijsheid maakt sterk. Als Iret rijpt, is wijsheid nog meer nodig dan wanneer alles gemakkelijk gaat. Pas in moeilijkheden blijkt of je sterk bent.

Jouw spanningsboog?

Slapjanussen hebben geen veerkracht. Een strakke veer wil door zijn veerkracht terugkeren in zijn oorspronkelijke vorm. Een sterke veer vangt de schokken beter op. Wijsheid geeft spankracht en veerkracht. Wijsheid maakt weerbaar. Jonge ambtenaren in opleiding én leerlingen uit de school van Meester Jezus. Een wijs gelovige toont innerlijke kracht door de Heilige Geest. Hij laat dat ook gepaard gaan met daadkracht en moed. Die heb je nodig als het er om spant.

Macho's?

Wil de Here ons hier een heldenrol aanmeten? Moeten de gelovigen macho's zijn? Nee, innerlijke kracht is geen eigenschap van **mensen** zonder inner. Het is eerder een kwestie van geloof in Jezus Christus. In jouw zwakheid betoont Christus zijn kracht. In Christus is jouw kracht niet nauw, maar ruim bemeten. Je staat verbaasd over jezelf. "Dat ik dat kon. Toen ik het bijna niet meer had..."

In de bres

Gedraag je wijs als het er om spant. Niet alleen voor jezelf. Maar ook voor de ander. Dat krijgen de ambtenaren in opleiding **ook** te horen. Het leven van je naaste kan van jou afhangen. Van de informatie die jij hebt als bestuurder, als rector. Redding is geboden voor de naaste in doodsnood. Dan mag je **je** niet afwenden. **Zelfs** **niet** al keert de menigte zich tegen jou. De wijze is op redding uit, waar hij kan en mag. Navolger van Christus is hij. Er was niemand die voor de Here Jezus in de **bres** sprong, toen Hij werd veroordeeld en naar de plaats van executie gebracht. Appél op overheden **en** rechters: "Wees toch uit op redding van armen en ontrechten, van mensen in doodsnood. Ook van **het** ongeboren leven."

Smoezen ontmaskerd

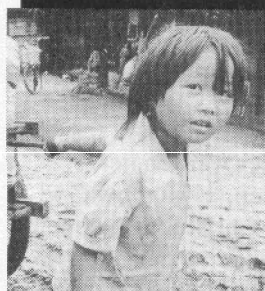
Smoezen doen niet ter zake. De Leraar slaat **zijn** leerlingen hun

smoezen bij voorbaat uit handen. Afleidingsmanoeuvre nummer 1 is altijd: "Zie, wij wisten dit niet." Hoe vaak zeggen we dat niet: "Ik wist het niet. I don't know. Wir haben nichts davon gewußt." Uit Auschwitz kwamen immers geen mensen terug. We drukken ons. Dat is niet mijn pakkie-an. Wat 7ei Kaïn ook al

weer? "Ben ik mijns broeders hoeder?" Smoes met vele variaties. Maar God merkt het wel. Hij peilt je hart. Hij weet of je het echt niet **wist** of dat je **je** wilde drukken. Ondertussen mag je best even het nieuws laten voor wal het is. Daar heb je toch ook vakantie voor.

(Bijpassende bijbelgedeelten: 2 Korintiërs 12:9,10; Matteüs 16:26,27; Openbaring 22:12)

Ds. A.J. Minnema is predikant van de Gereformeerde Kerk te Avereest-Dedemsvaart

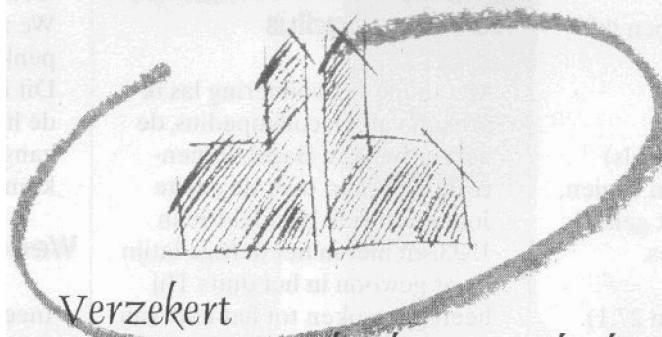
Hoe voelt het om vluchteling te zijn?

Ik weet níet beter...

Giro 550 • Apeldoorn • Info: 055 3663339

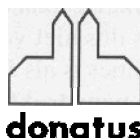
donatus

Verzekert
van Avondmaalstel tot Zadeldak
alles onder uw kerkelijk dak!

Verzekerd zijn bij Donatus is een geruststellend gevoel.
Al sinds 1825 dé verzekeraar voor uw kerkelijke eigendommen,
maar ook voor al uw andere verzekeringsaangelegenheden.
Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of maak een afspraak voor
een vrijblijvend persoonlijk gesprek.

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollantlaan 8
Tel. 073 5221 700 - Fax 073 5221717

GELOOFWAARDIG VERZEKERD

wandelen met God

'God is licht, en in Hem is in het geheel geen duisternis', schrijft Johannes. Dit is zijn boodschap, schrijft hij kortweg. Wat hij verder in zijn eerste brief te zeggen heeft is een uitwerking van deze opmerking.

Het zou verrassend kunnen zijn om op dit **punt** een peiling te houden onder de lezers. Wat is voor u de inhoud van deze boodschap? Wat kunt u hiermee, wat doet u dit? Bij hoeveel mensen rankt dit de kern van hun geloofsleven?

'Het zegt iets over God, niet over mij.' Dat antwoord kun je verwachten.

Of: 'dit is de afstand tussen God en mij.'

Sterker: 'met die God kan ik mij nooit meten.'

God is licht. Maar wie ben ik?

Belofte

Je hoeft slechts één (bijbels) woord toe te voegen om te zien, hoezeer de plank wordt gemist door al dit soort reacties.

God is licht (1 Joh.1:5).

God is mijn licht (Psalm 27:1).

Het gaat hierin niet om afstandelijke godskennis, maar om de belofte wie God voor ons wil zijn. Dat zet ons volledig op een ander been. Wat ver weg leek, niet haalbaar, en daarom zelfs bedreigend, blijkt beloftevol te zijn. Eén en al blijde boodschap! God is licht. Zo komt Hij naar je toe, in Christus, het licht voor de mensen in eigen persoon.

Zo mag je Hem aanroepen: 'zend Here, uw licht en uw waarheid, mogen die mij leiden' (Ps.43).

Reformatie

In een paar woorden heb je hier de doorbraak van de grote Reformatie in de 16^e eeuw. De tijd waarin de Roomse kerk de verdoemenis preekte in plaats van de boodschap van genade. Zie hier eens en daar eens uw zonden, nabij is de rechter, de hel opent de muil om u te verslinden'. Dat is ook een toepassing van 'God is licht', evenwel zonder een sprankje evangelie. Je wordt er beroerd van. En je voelt iets van de angst, die structureel de gelovigen werd aangepreft om hen te houden in de greep van Rome. Angst, die we nog steeds onszelf en elkaar kunnen aanpraten.

Oecolampadius

Met diepe verwondering las ik preken van Oecolampadius, de hervormer van Bazel. Eenen-twintig preken over de eerste Johannesbrief. Hij hield ze in 1523, en niet in het deftige latijn maar gewoon in het Duits. Hij heeft gesproken tot het hart van het volk.

God is Licht, Hij is alleen maar goed! Dat is net zo'n bericht als waarmee de twaalf verspieters terugkwamen uit het beloofde land: het is een fantastisch land, we hebben geweldige dingen gezien! En dan moet je niet luisteren naar de tien, die het volk bang en afkerig maakten. Zo van: 'dat is dus niet voor ons'. Nee, Johannes is als Jozua en Kaleb, die benadrukten: 'dit land is jullie beloofd!'. Oecolampadius schaart zich aan

hun zijde, tegenover de meerderheid van de leiders in zijn tijd:

'God is licht, en zo is Hij voor ons het beloofde land'.

Balsem voor de ziel, woorden van genezing voor de vele wonden door de geestelijkheid geslagen.

Advent

Op die manier werden het adventspreken. 'U paal uw God ontmoeten'. Christus zal geopenbaard worden, en dan zult u zijn als Hij. Het blijkt de rode draad te zijn van heel deze brief. Keer op keer wordt het gezegd, beloofd, in het vooruitzicht gesteld. 'Nu zijn we al kinderen van God, maar we weten nog niet wat dat zal inhouden' (3:2). We zullen het weten als Hij geopenbaard wordt.

Dit is pure adventsstof, die ik in de handen wens van veel voorgangers bij hun meditatie in het komende najaar.

Wedergeboorte

Ineens wordt ook zo duidelijk wat de wortel is van nieuw leven. 'Al wie deze hoop op Hem heeft, reinigt zich, gelijk Hij rein is' (3:3).

Als je God tegemoet gaat, zoals vroeger Israël naar het beloofde land ging, geef je je leven richring. Je gedachten, je verlangens, je keuzes worden doelgericht. De hoop is allesbepalend. Wie kiest voor een ander levenspatroon mist kennelijk de hoop ooit de Heer te ontmoeten. En gaandeweg berooft hij zich steeds meer van die verwachting.

Dit zijn levensechte woorden, geen afgeperste geboden. Je voelt in alles, dat dit de hartenklop is van de eerste Johannesbrief en van heel onze wandel met God.

Prekenbundel

Op deze wijze hoop ik een aanbeveling gegeven te hebben voor de prekenbundel die verzorgd is door T.D. Bouma. De volledige titel is: *Tot een gids voor christenen onderweg. Door-deweekse preken over de eerste Johannesbrief, gehouden door Johannes Oecolampadius te Basel in de adventstijd 1523.* De bundel krijgt u thuisbezorgd na overschrijving van f 22,90 op gironummer 0406305 t.n.v. T.D. Bouma te Voorthuizen. De preken zijn goed leesbaar, al vragen ze uiteraard wel dat je je enigszins kunt verplaatsen in de manier van preken uit die tijd.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

Persbericht

GMV en GSEV steven naar strategische alliantie

Het vakverbond GMV en de bezinningsorganisatie GSEV streven naar een *strategische alliantie*. Beide organisaties, die van oudsher nog een moeder-dochter relatie met elkaar hebben, hebben na een aantal jaren van meer oppervlakkige contacten elkaar gevonden in een lijn van nauwere samenwerking. Het doel is om te komen tot een strategische alliantie, die voor beide organisaties vruchtbaar uitwerkt. 'Het GSEV wil', zo schrijft voorzitter Peter Booman in de ledenbrief *Lopende Zaken*, 'zowel voor versterking van de infrastructuur als voor de inhoud, op meer permanente basis samenwerking met een andere organisatie, waardoor er een professionaliseringsslag kan worden gemaakt.' Met het GMV zijn daartoe verkennende gesprekken gevoerd over een strategische alliantie. Het GMV heeft dezelfde achtergrond en de doelstellingen en activiteiten liggen voor een deel in elkaars verlengde en kunnen elkaar aanvullen.

GMV-voorzitter Herman Timmeijmans is blij met de intentie, dat GSEV en GMV toewerken

naar een strategische alliantie. Hij ziet in de samenwerking voor beide organisaties positieve uitdagingen. 'GMV en GSEV staan beide voor de taak in de 21^e eeuw met maatschappelijk actuele thema's te komen, die de chistelijke levensstijl stimuleren. Op het snijvlak van geloof, werk en samenleving ontmoeten de doelstellingen van beide organisaties elkaar. Dan is het nuttig om de krachten zo te bundelen, dat liet werk van beide organisaties er dooi*verstrekt wordt.' Het GMV heeft de wens om inhoudelijk met voortvarendheid aan een aantal nieuwe *identiteitsproducten* te werken. Via strategische samenwerking met het GSEV komt dat gemakkelijker binnen het bereik. Daarnaast ontstaat er voor het GSEV de mogelijkheid te professionaliseren, waarbij het de intentie is dat het GMV ook de frontoffice-functie voor het GSEV gaat verzorgen.

In de ledenbrief *Lopende Zaken* heeft het GSEV de leden op de hoogte gebracht van haar plannen. De komende maanden zullen worden gebruikt om de samenwerking ook inhoudelijk verder uit te werken en de haalbaarheid te toetsen. Het is de bedoeling, dat in het najaar beide organisaties nadere besluiten voorbereiden.

Een plaats voor jongeren in de kerk?

Werkmappen en cursussen

GVI

GVI: training, toerusting en begeleiding / www.gvizwolle.nl / (038) 4270400

Uit alle volken

Andrew. Hij belt onverwachts. wat een enthousiaste reactie bij me losmaakt. Al snel begrijp ik dat de stemming aan de andere kant van de lijn **niet** vrolijk is. "Ik zit in België." Het is even stil, voordat hij verder gaat: "In de gevangenis." Hij zegt het in het Engels, waardoor het krachtiger klinkt dan in het Nederlands. dat hij toch al goed beheerst. "In prison."

Hij heeft er aardigheid in gehad de taal te leren en elke keer dat ik hem spreek wordt het aantal Engelse woorden minder. Uiteindelijk praten we bijna uitsluitend Nederlands. Behalve als het heel ingewikkeld wordt of als Andrew gespannen is. Dan gaat hij snel op het meet vertrouwde Engels over. Het is duidelijk dat hij deze keer om het laatste gaat.

In het kort gaat de geschiedenis van de afgelopen weken over de lijn. Andrew is uitgeprocedeerd. De laatste schakel in een jarenlang proces leek uitzetting te zijn: terug naar Nigeria. Naai. zijn vaste overtuiging staat dat gelijk aan zelfdoding. Dat heeft hij al vaker beweerd. In zijn somberste momenten zegt hij: "Als ik terugga, ga ik dood. Dan sterf ik liever hier. Soms, als ik water zie, of een drukke verkeersweg, ben ik bang dat ik mezelf iets aandoe."

Nu zit hij achter de tralies. In een situatie van paniek heeft hij het advies van een landgenoot opgevolgd om elders asiel aan te vragen. Plotseling is hij vertrokken, met als bestemming "ver weg". Waarheen precies? Dat zou hij

wel zien. Als hij Nederland maar eenmaal achten zich had gelaten.

Hij is niet ver gekomen. Amper over de grens liep hij tegen de lamp. Wie in Nederland asiel heeft aangevraagd, kan het niet opnieuw in een buurland proberen. Dat is de regel. En daarnaar heeft de politie gehandeld. Andrew is in de gevangenis beland. Zijn stem trilt, als hij het verhaal uiteengezet heeft. "Ik ben toch geen misdadiger?!"

Een paar weken later is Andrew ineens weer in Nederland. De Belgische autoriteiten hebben hem de grens overgezet en bij het aanmeldcentrum in Zevenaar afgeleverd. Opnieuw de asielprocedure beginnen, dat zit er op dit moment niet in. Dus staat hij op straat. Letterlijk. En kan geen kant op. Hij bladert in zijn adresboekje en stapt op de trein. Ineens staat hij voor de deur bij kennissen uit de kerkelijke gemeente waar hij de laatste maanden in Nederland een vaste gast was. Ze zijn overrompeld, bieden hem een stoel aan. En een bed.

Het is niet voor één nacht, dat hij een slaapplek nodig heeft. Dat is duidelijk. Het gezin waar hij verblijft kan het logeerbed niet langdurig aan hem afstaan. Dat is ook duidelijk. Hem op straat zetten, in de illegaliteit doen verdwijnen, dat willen ze evenmin. En overleg met Andrew wordt er druk gebeld. Met de dominee, met een advocaat, met een maatschappelijk werker van een asielaanmeldingscentrum. Ze buigen zich

niet zonder gebed over de kwestie.

De kerk voelt zich voor een dilemma geplaatst. De overheid gehoorzamen, die Andrew het land wil uitzetten? Of Andrew de hand reiken, die onder tranen nog eens heftig verklaart dat hij niet terug kan en dat Justitie zijn zaak niet goed heeft onderzocht? Er wordt een adres gevonden waar Andrew in elk geval een aantal weken kan blijven. De kerk neemt voorlopig de kosten voor zijn levensonderhoud voor haar rekening. Samen met Andrew wordt geprobeerd documenten boven tafel te krijgen, die zijn verhaal onderstrepen. Het heropenen van de procedure moet dan mogelijk zijn.

Te midden van mensen die zich van harte om hem bekommeren, voelt Andrew zich eenzaam. Zijn situatie lijkt zo uitzichtloos. Als hij zich redelijk voelt, belt hij wel eens. Veel kan ik niet voor hem betekenen, maar een praatje doet soms al goed. En over dat water en die drukke verkeersweg heeft hij het gelukkig niet meer.

W.M. Bakker is lid van de Gereformeerde Kerk te Harderwijk. Ook is hij voorzitter van een interkerkelijke diaconale werkgroep waarin tien kerken participeren rondom het AZC Zeewolde

EEN DIENSTBARE OVERHEID, EEN REACTIE

samenleving

*E*nkele maanden geleden schreef ik in de Reformatie een bijdrage De dienst van de overheid. In dat artikel vroeg ik om kritisch het eigen gedachtegoed over de taak van de overheid en met name de verwoording daarvan in het Groen document van de ChristenUnie te overdenken. Over de taak van de overheid wordt door burgers heel anders en minder omvattend gedacht dan in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw. Gereformeerde burgers vormen daarop geen uitzondering. Die bijdrage kwam me 17 juni op een brede reactie van dr. A.J. Verbrugh te staan. Ik wil daar nog kort op terugkomen.

1. Voor alle helderheid. In veel van de opvattingen van dr. Verbrugh kan ik mij uitstekend vinden. Zijn pleidooien voor de eer van God in de publieke samenleving plaatst het bedrijven van politiek in het juiste perspectief. Ik zou dat ook niet willen loslaten. Dat geldt ook voor de verankering van de overheid. In mijn artikel verweer ik welbewust naar Romeinen 13. Te gemakkelijk koppelt Verbrugh mijn wens tot kritische discussie over de overheidstaak aan de opvattingen van de hoogleraar Paul Friszen, die volgens een postmodern en stokoud-liberaal recept de staat uitkleedt. In navolging daarvan zou ik in dat liberaal democratische vaarwater terechtkome. Dat laatste is mij nu juist te gemakkelijk. Ik constateer dat we in een 21^e-eeuwse, wereldwijde samenleving leven waar het nodig is opnieuw helder te maken waar christenen voor staan. Maar dan mochten we er wel voor waken niet te lang blijven steken in een theoretisch

debat dat past bij een overheidsstaak in een voorbije periode. Of te gemakkelijk een pleidooi voor herijking van de overheidstaak afdoen als postmodern liberaal.

2. Ik bepleit inderdaad een *terughoudender overheidstaak*. In het optreden van de overheid en de politiek is er sprake van teveel zelfoverschatting, waardoor de afstand tussen overheid en burger steeds verder toeneemt. Wat er in Den Haag gebeurt, raakt veel - ook gereformeerde - burgers niet echt meer. Daar valt aan de veranderende burger op aan te spreken, maar wellicht is het nuttiger om in het kader van herijking van eigen uitgangspunten juist ook na te gaan op welke wijze onze invulling van de overheidstaak nog actueel is, en uitstraalt en daarmee gezag herwint. Is christelijke politiek in staat de mondige burger te overtuigen?

In vrijwel alle debatten over het functioneren van de politiek en overheid mis ik echter zelfreflec-

tic. Het zijn te vaak 'oppoetsverhalen' van het bestaande instrumentarium. In het *Groen document* kwam ik wel vertrouwde woorden over de overheid tegen, maar ze werden niet gekoppeld aan een actuele visie op de overheidstaak in een snel veranderende samenleving. Ik vind ook dat de plaats van de burger er te vlot als een afgeleide wordt neergezet.

Daarom zou ik bijvoorbeeld de aandacht voor *waarheid* en *recht* graag veel centraler uitgewerkt zien als onderscheidende noties ten aanzien van de overheid.

Discussies over het primaat van de overheid zijn niet echt interessant. Dat primaat staat voor wat betreft het eigene van de overheidstaak wat mij betreft niet ter discussie, maar op veel terreinen ligt dat primaat - voorzichtig gesteld - niet zo uitgesproken.

Het primaat wint bovendien aan kracht, indien het gaat over het traject van sturen van de besluitvorming in plaats van het zelf ontwikkelen van allerlei concepten en uitwerkingen.

Bovendien is de overheid niet beperkt tot Den Haag. Ik vind dat in de ontwikkeling van de christelijke visie op de overheid veel meer aandacht aan Europa en de Europese overheid moet worden geschonken.

De vernieuwing ligt er in dat de overheid en overheidsdienaren begrippen als *waarheid* en *recht*, integriteit van optreden, dienend leiderschap nastreven, partnership aangaan, waar de uitvoering van de overheidstaak niet uitsluitend is voorbehouden aan het overheidsapparaat.

3. Verbrugh tiaakt aan bij Veling, die waarschuwd voor de ontwikkeling dat de overheden niet anders zijn dan spelers naast andere spelers op een maatschappelijk speelveld dat niet is te overzien. Dat is een open deur, want die overheid moet er juist daarom voor zorgen dat zij de speler is die het publieke speelveld overziet en derhalve niet alleen theoretisch, maar ook feitelijk gezag verwerft. Politiek doet te veel of zij het wel kan overzien. Juist daarom is het van belang dat de overheid in haar taak een zekere terughoudendheid betracht en zich in deze concentreert op het eigene van haar taak. Gezag kun je ook verspelen door de eigen positie niet goed in te schatten. We leven niet in een samenleving die bootseerbaar is al naar gelang de leidende overheid voorstaat. Op sociaal economisch terrein verschuiven de panelen zeer snel. Ook de 21^e-eeuwse burger gedraagt zich geheel anders. Die is niet onder de indruk van de nationale agenda en toont een afnemende belangstelling voor bestaande institutionele structuren. Tegen die achtergrond heb ik een vergelijking getrokken met ontwikkelingen, zoals die rond maatschappelijke organisaties en in het arbeidsbestel plaatsvinden. Het primaat-denken van zulke organisaties in relatie tot hun achterban is voorbij. Partnership en netwerkverbanden passen daarin wel. Arbeid wordt in een geïndividualiseerde dienstensamenleving anders vorm gegeven. Dat vergt van maatschappelijke organisaties een heroriëntatie op de relatie met hun leden. Van bedrijven een heroriëntatie in hun verhouding met het personeel. Van kerken en predikanten een bezinning op hun verhouding tot de gemeenteleden. Van politieke partijen een kritische analyse van hun denken over de overheid in relatie tot de burger.

In de verwoording van de overheidstaak in het *Groen document* vind ik dat de veranderingen in de samenleving en de gevolgen die deze hebben voor het politieke bestel onvoldoende zijn verdisconteerd. Bij de start van de ChristenUnie mag daar wel wat meer accent aan worden gegeven.

4. Met de uitleiding van Verbrugh heb ik problemen. Hij vermoedt dat ik vanuit een belangenorganisatie heb gekeken naar de overheid en de taak daardoor te klein heb gemaakt. Hij komt dan met een mij volstrekt onbekend voorbeeld uit de tijd dat ik nog in de wieg lag. Een toenmalig CNV-bestuurder zou geweigerd hebben een brief van de verbondsraad GPV mee te ondertekenen, omdát zijn eigen belang daardoor in gedrang kwam. Vin dat soort weinig onderscheidende belangenbehartiging moet ik niet veel hebben. Bovendien is het standpunt van een bestuurslid nog niet het standpunt van het GMV. Het is niet voor niets dat ik aan het begin van mijn vorige artikel heb opgemerkt dat es op de houding van werkgevers en werknemers ook het nodige valt af te dingen. Maar ten diepste komt hier naar hoven: Beste jongens, prima dat jullie opvattingen hebben, maar weet dat ze besmet zijn vanuit een helangenfilosofie. Van die hlikverenging moet de overheid nu net af. En als tweede zou ik niet graag de kost geven aan ai die overheidsbestuurders of partijpolitici die de hele dag niet anders doen dan in Den Haag hun belangen te verzilveren. Daar is ook niets op tegen, maar het relativeert wel het al te verheven spreken over de overheidstaak.

Jan Westert is algemeen secretaris van het vakverbond GMV

uit de kerken

Eindhoven – Wijziging scribaat: N. Buurman, p/a Orionstraat 7, 5632 DA Eindhoven, tel. 040-2834841, n.buurman@mailned.nl

Amersfoort-Nieuwland – Adres en tel.-nummer ds. J.R. Geersing: Vuursalamander 82,3824 VJ Amersfoort, tel. 033-4553764 (privé), 033-4566786 (werk).

's-Hertogenbosch – Nieuw adres ds. P.Schelling: Ophoviuslaan 90, 5212 AP 's-Hertogenbosch, tel. 073-6841857.

Scriba: J. van Groos, Postbus 2328.5202 CH 's-Herlopenbosch, tel. 0416-343521.

Boekliouder: R. Schippers, Mayweg 11,5211 AA 's-Hertogenbosch, tel. 073-6123569.

Koster: A.H. Ros. Hugo Wolfstraat 14,5144 TM Waalwijk, tel. 0416-337898.

Vrouwenpolder – Nieuw adres: Schoolstraat 9,4354 AJ Vrouwenpolder

LIED 368: ALS GOD ONS HUIS ZIJN GUNST ONTHOUDT

J. Smelik

'Lied van de week

De dichter Ad den Besten (1923) publiceerde in 1965 bij Het Weidvenster te Baarn een bundel liedteksten onder de titel *Loflied voor tegenstem*. Hierin stonden twee liederen voor het huwelijk: 'God die ons aan elkaar als wijn te drinken geeft' en 'Als God ons huis zijn gunst onthoudt' (pag. 18, 19).

Hoewel Den Besten liever had gezien dat het eerstgenoemde lied in het *Liedboek voor de kerken* terecht was gekomen, werd alleen het tweede lied geselecteerd. Ten opzichte van de tekst uit de bundel van 1965 treffen we alleen in de derde strofe verschillen aan. De oorspronkelijke tekst van vers 3 luidde namelijk:

En reinig met uw Vuur het vuur van onze haard, opdat het puur uw gloed zij, hij ons ingekeerd, die onze brandstof niet verteert.

Inhoud

De eerste regels van het lied refereren aan Psalm 127: "Als de HERE het huis niet bouwt, tevergeefs zwoegen de bouwlieden daaraan". De thematiek van de psalm komt in belangrijk mate overeen met die van lied 368: om onze menselijke inspanning niet tevergeefs te laten zijn, is Gods zegen van essentieel belang.

De relatie tussen de psalm en het gezang wordt nog eens bevestigd en versterkt door de melodie. Het betreft namelijk de melodie van het lied 'Wo Gott zum Haus nicht gibt sein Gunst', de Duitse strofische bewerking van Psalm 127, die toegeschreven wordt aan

Johannes Kolros (±1497-1558). In lied 368 wordt het huwelijk voorgesteld als een 'huis', waarbij duidelijk is dat we 'tuic' in de betekenis moeten nemen die het in de Bijbel meermalen heeft. 'Huis' omvat dan een gemeenschap van bloedverwanten, van man, vrouw en kinderen. Denkt u bijvoorbeeld maar aan een zegswijze als 'het huis van Aäron' of aan de bekende tekst uit Jozua 24:15: "Ik en mijn huis, wij zullen de HERE dienen".

In de tweede strofe bidden we of God ons huis tot een tempel wil laten zijn. De dichter grijpt hier naar het beeld uit 1 Korintiërs 6:19: "...of weet gij niet, dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont...". In het licht van Psalm 127 is de associatie "huis - tempel" trouwens niet zo vreemd. Ei. zijn exegeten die stellen dat de psalm aan Salomo is toegeschreven omdat 'huis' uit de beginregel zou slaan op de tempel die hij bouwde.

De beeldspraak uit 1 Korintiërs 6 van lichaam (met zijn vurige hartstochten en behoeften) als tempel van de Heilige Geest, wordt verder uitgewerkt in strofe 3. Daarbij wordt teruggegrepen op het bijbelse beeld van vuur als reinigingsmiddel (Zach. 13:9; Mal. 3:2). In het laatste couplet wordt gebeden of onze omgang met elkaar een goede afstraling mag zijn van de liefde die God is en getoond heeft (1 Joh. 4). Op de achtergrond doemt hier ook het bijbelse gegeven op waarin het huwelijk gezien wordt als

afspiegeling van de harmonie die bestaat tussen Christus en zijn gemeente (Ef. 5:22vv).

De liederen voor het huwelijk had Den Besten in *Loflied voor tegenstem* geplaatst tussen liederen voor bevestiging van lidmaten en liederen voor bij de doop. Daaruit is op te maken dat de huwelijksliederen in de eerste plaats bedoeld zijn om gezongen te worden in kerkdiensten waarin een zegen over het huwelijk gevraagd wordt. Dit betekent echter niet dat het gebruik van het lied zich hiertoe zou moeten beperken. In tegenstelling tot het huwelijkslied 'Wij bidden u Gods zegen toe' uit het *Liedboek* (367), kan het lied van Den Besten breder gebruikt worden.

Melodie

In *Loflied voor tegenstem* (Ter verantwoording', pag. 8) merkt Ad den Besten op dat hij bij het schrijven van de teksten vaak uitgegaan is van bestaande melodieën, meestal uit het *Evangelische Kirchengesangbuch*. Dat lijkt ook hij dit lied het geval geweest te zijn. Als melodie waarop de tekst gezongen moet worden, noemt de dichter 'Wo Gott zum Haus nicht gibt sein Gunst'.

Aangezien de tekst van dat Duitse lied in 1525 is ontstaan, ligt het m.i. voos de hand dat de melodie tegelijkertijd of kort daarna ontstaan moet zijn. Waarschijnlijk stond de melodie afgedrukt in het Klugsche gezangboek uit 1529, waarvan geen exemplaar is overgeleverd, maar dat groten-

deels wel gereconstrueerd kan worden aan de hand van latere drukken. In ieder geval is de melodie in het verleden bij verschillende liedteksten geplaatst, Curieus is dat zij in het Zwickauer *Enchiridion* uit 1528 gebruikt werd bij een berijming van de 128ste (en dus niet 127ste) psalm: het lied *Wohldem, der in Gottes Furcht steht* van Luther.

De melodie opent met een sprong van vijf tonen (kwint: es-bes). Hiermee is meteen de omvang gegeven waarbinnen de melodie zich in de eerste twee regels afspeelt. In het *Compendium* wordt gezegd dat deze stijgende kwint "duidelijk de actie van bouwen suggereert". Deze opmerking is m.i. een mooi voorbeeld van 'hineininterpretieren', en zegt dus meer over de beleavingswereld en de fantasie van de schrijver dan over de relatie tussen tekst en melodie. Wat wel als algemeen gegeven geldt, is dat een kwintsprong, helemaal wanneer een melodie ermee opent, een sterk evocatief karakter heeft. Het interval heeft te maken met noties als zekerheid, vertrouwen, aandacht trekken, oproepen. Als voorbeelden kunt u denken aan de psalmen 3, 24, 33, 107 en 147.

Aan het begin van regel 3 bereikt de melodie de omvang van zes tonen (sext). In deze regel wordt teruggegrepen op de twee repeterende noten waar de melodie mee begint (vgl. r.3: c²-c² en as-as). Wellicht dat bij het aanleren van deze melodieregels de derde noot wat problemen oplevert en dus onze aandacht verdient.

De laatste regel opent onverwachts met een hoge es, waarmee de melodie daar de omvang van het octaaf bereikt. Opletendheid is geboden bij de voor-

den 'met hout en', waar de melodie een wending neemt die we misschien niet verwachten. (Mogelijk verwachten we als 6de noot een as.)

Als indicatie voor het tempo: MM 92 à 96 voor de halve noot.

Dr. J. Smelik is musicoloog/hymnoloog en woont in Zuidhorn.

368 Als God ons huis zijn gunst onthoudt

Geistliche lieder aufs new gebessert,
wijze: Wo Gott zum Haus nicht gibt sein Gunst Wittenberg 1533

1 Als God ons huis zijn gunst onthoudt,
dan is het te-ver-geefs ge-bouwd, —
laat daar-om, Heer, ons niet al-leen
met ons be-stek, met hout en steen.

- 2 Ga niet voorbij aan ons domein,
laat het uw huis, uw tempel zijn,
waarvan Gij 't grondplan hebt bepaald,
opdat uw Geest, Heer, daarin daalt.
- 3 En reinig met uw vuur het vuur
van onze haard en maak het puur:
uw gloed, bij mensen ingekeerd,
die onze brandstof niet verteert.
- 4 Laat ons elkander, bij het licht
dat Gij ontstak, van aangezicht
tot aangezicht uw lieflijkheid
spiegelen, God die liefde zijt.

Ad den Besten, geb. 1923

Verbreiding Evangelische Omroep

In de Evangelisch Omroep werken vanaf het begin reformatorische en evangelische christenen samen. Intussen is het de grootste omroep geworden, die ook anderen aanspreekt. In *De Waarheidsvriend* van 13 juli schrijft dr. Ir. J. van der Graaf over een verbreiding van de doelgroep met Rooms Katholieken:

Ook velen van buiten de oorspronkelijke doelgroep werden EO-lid. Dat geldt met name ook voor Rooms Katholieken, die het vanwege het *modernisme* in hun kerk, daar niet of moeilijk meer kunnen vinden en ook geen rooms alternatief hebben voor hun oorspronkelijk katholieke omroep, de KRO. Er zijn bovendien nogal wat Rooms Katholieken, die *aangesproken zijn door de charismatische beweging* en zo aansluiting vinden bij bepaalde evangelischen. Ook leden van allochtone kerken volden zich vaak tot de EO aange trokken. Gegeven dit alles verzette de EO van tijd tot tijd bakens. Ze ging zich ook op die andere doelgroepen richten. Ik mag het hier, als voorbeeld, neerschrijven, omdat ik het verschillende malen met Knevel besprak. In toenemende mate haalde Knevel rooms katholieken in zijn *'Het elfde uur'*. Soms was er een programma met louter Rooms Katholieken. Tot twee maal toe bracht hij een programma over schuldbelijdenis van protestanten en rooms katholieken jegens elkaar, een zaak, die zich naar mijn oordeel niet in een half uurtje televisie laat behandelen maar intussen wel suggestief werd gebracht.

Gesprekken met achterban

De EO heeft het de laatste tijd, met het oog op de ontwikkelingen die gaande zijn en de daaruit voortvloeiende toenemende kritiek van de (oorspronkelijke) achterban, ook nodig geacht met delen van haar achterban in gesprek te

gaan. Met predikanten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Bond zijn reeds gesprekken gevoerd. Met personen van andere kerken staat nog een gesprek op stapel. Deze gesprekken werden gevoerd in affiniteit, omdat breed de overtuiging leeft dat de EO met zegen in onze samenleving present mocht en mag zijn. Die gesprekken – ik beoordeel het vanuit laatstgenoemde kring – waren eerlijk en open. Daar kwam ook de participatie van Rooms Katholieken in kritische zin ter sprake. Eigenlijk is het in zulke gesprekken zo dat er sprake is van breed wederzijds begrip. Hoe kan het anders met een EO leiding, die bestaat uit twee Christelijke Gereformeerden (drs. A.G. Knevel, directeur en ds. A. van der Veer) en één Nederlands Gereformeerde (directeur Ad. De Boer). Maar op de achtergrond speelt wel mee de 'oecumene van het hart', wat binnen kerken nooit het (enige) uitgangspunt kan zijn.

Kogel door de kerk

Nochtans ging nu de kogel door de kerk. De Evangelische Omroep is weliswaar een stichting, maar kent ook een *ledenraad*, bestaande uit 82 personen uit die leden. Reeds enige tijd ging het gerucht, dat de ledenraad had besloten *het woord protestants uit de grondslag te schrappen*. Tevens werd besloten *twee zetels* in de ledenraad in te ruimen *voor iemand, die behoort tot een kerk van allochtonen, de Oud Katholieke Kerk, de Anglicaanse Kerk of de Rooms Katholieke Kerk*, onder voorwaarde, dat ze de Bijbel als het onfeilbare Woord van God aanvaarden. Naar mijn oordeel is dit besluit *een stap te ver*. Hier betaalt de EO een tol aan de groei en de daarmee verbonden verbreiding. Vleugels komen om hun rechten, om hun inspraak. Op grond van dit argument wordt nu een zetel ingeruimd voor een rooms katholiek, aldus Ds. A. van der Veer tijdens en na

G.J. van Middelkoop

M meegelezen

zijn jaarrede op de laatste vergadering van de ledenraad. Ik baseer mijn gegevens op enkele beschouwingen over een en ander in het RD. Andere berichten staan me op het moment, dat ik dit schrijf, niet ter beschikking.

Oecumene van het hart

Enerzijds kan dit besluit niet bevreemde. Het past binnen *'de oecumene van het hart'*. Deze term werd geïntroduceerd door ds. A. van der Veer. Ze is echter ook in lijn met wat ds. W. Glashouwer Sr. beoogde: een podium voor allen, die hun Heere en Heiland Jezus Christus liefhebben. Ik heb hem toen, als gezegd, dat uitgangspunt betwist. Daarom vecht ik ook nu het besluit aan om met name Rooms Katholieken toe te laten tot de ledenraad, al weet ik heel wel, dat er vandaag rooms katholieken zijn die van hun eigen kerk vreemd zijn en in verdeeld protestants Nederland geen deugdelijk kerkelijk alternatief kennen. Maar een grondslag vertaalt zich (zeker op den duur) door in beleid, wat omgekeerd weer zijn weerslag kan hebben op de uitgangspunten. De oprichting van de EO als samenwerkingsverband van evangelischen en gereformeerden mag een uniek gebeuren worden genoemd. De EO nam in medialand in de grote secularisatie, die gaande is, een gezegende plaats in. Maar een grondslag is niet niets. *Een grondslag in het hart van mensen mist een objectief criterium*. Zolang er geen kerkelijke gemeenschap bestaat tussen protestanten en rooms katholieken, moet naar mijn overtuiging *protestants* in de grondslag van de EO gehandhaafd blijven.

Antithese bewaren!

Duidelijk is dat naarmate een beweging groeit in de breedte, zij het gevaar loopt in te leveren op de diepte. Bovendien is geen enkele beweging ook de EO niet er te goed voor om niet in de vangarmen van de secularisatie te komen. Het mag ons aller zorg zijn, dat de christelijke organisaties, die de afgelopen kwart eeuw zijn ontstaan, niet in *de ban van de cultuur* geraken. Dan is bederf van liet beste het slechtste. En nergens zijn die gevaren reëler aanwezig dan in medialand. Ik wees daar eerder op naar aanleiding van een bijdrage van Knevel in een NCRV-uitgave, waarin hij zei dat de EO midden in de cultuur, op de markt van het moderne leven haar boodschap wil brengen.

De antithese in de wereld hoeft geen program te zijn maar blijf wel de achtergrond van veel bezig zijn in de moderne cultuur.

Minder reformatorisch

Ons aller gebed mag dan ook zijn of de verbanden, die we op media-gelijked nog hebben mogen, werkend vanuit de belijdenis van het betrouwbare Woord Gods, op koers mogen blijven. En hopelijk blijft daarin het gereformeerde element ook helemaal aanwezig. Wanneer de EO 'protestants' prijs geeft, zou de volgende vraag kunnen zijn hoe gereformeerd ze, in samenhang met de evangelische poot, nog zal zijn; met andere woorden, of de gereformeerde inbreng beleidsmatig en programmatisch voldoende gewaarborgd zal zijn.

Pastoraal gesprek en huwelijk

In *Opbouw* schreef ds E Gerkema op 21 juli over de vraag hoe in het pastoraal gesprek ook het huwelijk aan de orde kan komen. Niet alleen

als er problemen zijn, maar ook in goede tijden:

Als liet gaat om het pastoraal gesprek, dan kan het over van alles en nog wat gaan. Je vraagt als ouderling of predikant naar iemands baan, hoe het loopt met de kinderen, gezondheid en ziekte, de mogelijkheden tot eigen inbreng in de gemeente (gaven) en als het even kan ook naar de persoonlijke omgang met God. Maar hoe vaak komt het gesprek op de meest unieke menselijke relatie van maanden, jaren of misschien wel decennia? En dan niet vanwege de signalen, dat het niet goed gaat – in de slechte tijden – maar 'gewoon' in de goede. Ik moet eerlijk zeggen, dat ik die vraag maar uiterst zelden stelde. Dat is toch te privé, denk je dan, of je loopt zelfs – zonder de mogelijkheid te overwegen! – 'gewoon' een blokje om. Toch laat je zo wel kansen liggen!

Want het is niet denkbeeldig dat korter of langer getrouwen hun winst zouden kunnen doen met een opengesprek over dit belangrijke onderdeel van hun leven. Omdat ze een bemoeiding wel kunnen gebruiken of als stimulans om voor elkaar weer eens wat meer tijd uit te trekken. Of samen deel te nemen aan een toerustingsweekend voor getrouwen, zoals die her en der gegeven worden. Goed ook om als mens te ontdekken, dat je niet de enige bent bij wie het (wel eens een tijdje) stroef loopt. Want hij problematiek die privaat blijft, ga je al gauw denken, dat je de enige bent, die worstelt met dit of met dat. Dat kan al jong beginnen – op gevoelige terreinen als geloof, relaties en seksualiteit. Maar ook later is er veel stille problematiek in en buiten het huwelijk. Juist dan zou zo'n pastoraal gesprek kunnen helpen om vroegtijdig een moeite te ontdekken, waar in een eerder stadium nu eenmaal veel meer aan te doen is, dan na een ontworteling van jaren. Zodat je niet – nog later

en dus te laat – voor verrassingen komt te staan, waar ik in het begin van dit artikel over schreef. Meer algemeen geldt dat, hoe groter we ons privé-terrein maken, des te minder we op dat gebied iets voor elkaar kunnen betekenen. Met uiteindelijk de vraag wat een gemeente nog voorstelt, als het er op uitloopt, dat ieder 'gewoon' zijn eigen last zal moeten dragen – ook in het kwetsbare en tere van het leven.

Toerusting

Aan toerusting wordt de laatste jaren meer gedaan, zo is mijn indruk, en dat lijkt me heel goed. Ik denk als eerste aan de al genoemde aanloop naar een huwelijk. Wat kan er een positieve impuls uitgaan van gesprekken over de volle breedte van het huwelijksleven. Met thema's als: de onderlinge communicatie en het eigene van man en vrouw daarin. Of ook de (gezamenlijke) omgang met God in Woord, gebed, lied, gesprek – verbonden met gemeenten en zoveel meer. Verder ligt er het sociale, in de vreugdevolle en soms moeizame omgang met familie en vrienden over en weer. En er zal toch ook wel iets opbouwends te zeggen zijn over het lichamelijke van de relatie en de groeiende openheid daarin. Als laatste zou ik ook niet voorbij willen gaan aan een gedachtenwisseling over de ongehuwde en de gehuwde vorm van samenleven – en dan zonder de tijdsdruk van een naderende huwelijksdienst. Vanuit zo'n toerustingscursus met een huwelijk in zicht, komt de vraag op of het ook niet nuttig zou zijn om in later jaren nog eens terug te komen op zulke thema's. Als de onderlinge relatie onder de spanning is gekomen van gezin, werk, kerk of wat dan ook. Zodat eventueel gegroeiende eenzaamheid en verlegenheid in de echtelijke relatie via zulke toerustende gesprekken doorbroken kan worden, met mogelijkheden op hernieuwde ontbloeiing.